

CSM – KOMENTARZE/ CIR – COMMENTARIES

NR 1/10

**Kurmanbek Salijewicz Bakijew – papierek lakmusowy napięć
między Białorusią a Rosją**

**Kurmanbek Saliyevich Bakiyev – an indicator of the true state of
relations between Belarus and Russia**

**Wojciech Borodzicz-Smoliński
Członek Zarządu CSM/ Member of the Board, CIR**

Kurmanbek Salijewicz Bakijew – papierek lakmusowy napięć między Białorusią a Rosją

Wojciech Borodzicz-Smoliński
Członek Zarządu CSM

Wydarzenia w odległej Kirgizji skutkujące ucieczką i późniejszym zrzeczeniem się władzy w obecności przedstawiciela OBWE mogą być przestrożą dla władz w Mińsku, które prezentują postawę balansowania między UE i Rosją. Przejęcie władzy w Kirgizji przez przeciwników prezydenta Kurmanbeka Bakijewa, a w rzeczywistości przez jego dawnych sprzymierzeńców, pozwala na szkicowanie podobnego scenariusza w Białorusi.

Kurmanbek Bakijew został prezydentem Kirgizji w wyniku Rewolucji Tulipanów w 2005, kolejnej po Ukrainie i Gruzji fali protestów sprzeciwiających się postępującej korupcji, nieuczciwości oraz braku reform. W pięć lat później odbywające się z tych samych pobudek protesty zmusiły prezydenta Bakijewa do zrzeczenia się władzy i ucieczki z kraju przed aresztowaniem i postawieniem w stan oskarżenia.

Były prezydent Kirgizji w odróżnieniu od swojego poprzednika, Askara Akajewa (który emigrował do Rosji), schronienie znalazł w Białorusi. Aleksander Łukaszenko wyjaśniając swoją decyzję, zarówno w trakcie corocznego przemówienia w parlamencie, jak i później w różnych wywiadach, powoływał się na zapisy w statucie Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (ros. ODKB), którego Białoruś, Kirgizja jak i Rosja są członkami. Układ o Bezpieczeństwie Zbiorowym nakłada na jego członków konieczność konsultacji w przypadku wydarzeń, które mogą zagrozić lub naruszyć bezpieczeństwo w regionie (art. 2 <http://www.dkb.gov.ru/start/index.htm>).

Paradoksalnie sytuacja, w którą wplątał się białoruski prezydent, pozwala zarówno jemu jak i jego współpracownikom odczuć rzeczywistą wartość umów zawieranych na obszarze dawnego Związku Radzieckiego.

W wywiadzie udzielonym w dniu wyborów władz regionalnych Aleksander Łukaszenka w dość szczególny sposób dał temu wyraz. Wypowiedź podsumowywała również podpisanie umowy między Federacją Rosyjską a Ukrainą w sprawie przedłużenia okresu stacjonowania Floty Czarnomorskiej w sewastopolskiej bazie, za co w zamian Ukraina otrzymała m.in. obniżenie ceny gazu o 30% (ta obniżka zapewni Ukrainie ok. 4 mld dolarów zysku).

Po pierwsze Aleksander Łukaszenka wypomniał prezydentowi Rosji, że jego kraj przyjął w 2005 roku obalonego prezydenta Akajewa, natomiast już w 2010 Bakijew nie znalazł tam schronienia. Choć ze słów Władimira Putina w 2005 wynikało, że mają do drużyny Kurmanbeka Salijewicza pełne zaufanie.

Po drugie lider władz białoruskich wyraził daleko idące zdziwienie, że Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym nie przejawiała żadnej aktywności w celu obrony i ochrony przed obaleniem rządu i prezydenta Kirgizji.

Aleksander Łukaszenka mógł czuć się urażony dość mocną wypowiedzią prezydenta Rosji Dmitrija Miedwiediewa, który w trakcie konferencji prasowej 21 kwietnia w Charkowie zauważył, że partnerstwo, przyjaźń i odpowiedzialność w relacjach między krajami, wyrażana jest ich rzeczywistymi działaniami a nie intencjami. Miedwiediew zaznaczył

również, że można rozmawiać o obniżce ceny na gaz, pomocy finansowej, ale zawsze trzeba odpowiedzieć sobie na pytania: "w imię czego oraz co otrzyma się w zamian" (www.kremlin.ru).

Aleksander Łukaszenka biorący udział w tej osobliwej wymianie myśli w trakcie swojego spotkania z dziennikarzami nie zapomniał wypomnieć, że w Białorusi istnieją nie jedna a dwie bazy rosyjskiej armii, za które Białoruś nie pobiera żadnych opłat, a które są dla żywotności Związku Białorusi i Rosji oraz bezpieczeństwa samej Federacji wyjątkowo istotne.

Dla prezydenta Białorusi, jego urzędników, opozycji białoruskiej i społeczeństwa z tego kolejnego spięcia na linii Mińsk - Moskwa bardzo ważne wnioski:

1. Federacja Rosyjska poprzez nie udzielenie wsparcia Kurmanbekowi Bakijewowi pokazała, że jest gotowa poprzeć każdy rząd, który w sposób rzeczywisty przejmuje władzę i doprowadza do uspokojenia sytuacji wewnętrznej. Nawet jeśli przejęcie władzy odbywa się w wyniku krwawych zamieszek.
 - Oznacza to, że władza prezydenta Białorusi będzie tolerowana przez FR do momentu, w którym nie pojawi się realna siła (wewnątrz aparatu państwowego czy też opozycji, a może nawet wyłoniona z połączenia tych dwóch) zdolna do utrzymania porządku w państwie.
 - nasuwa się pytanie na ile ta siła będzie sterowana z zewnątrz, a na ile będzie realną białoruską alternatywą w chwili obecnej pozostaje bez odpowiedzi
2. Brak szybkiej reakcji ze strony Organizacji Umowy o Bezpieczeństwie Zbiorowym wskazuje na pełne podporządkowanie tej organizacji kierunkowi narzuconemu przez najsilniejszego jej członka. Można zatem oczekiwać, że i pozostałe umowy między krajami dawnego Związku Radzieckiego np. Związek Białorusi i Rosji – działają o tyle o ile jest to na rękę Federacji Rosyjskiej. Potwierdza to tezę, że na obszarze postsowieckim nie mogą zająć żadne zmiany bez przynajmniej cichej zgody FR.
3. Mińsk, aby zachować równowagę między Rosją a Unią Europejską będzie kontynuował otwarcie na Zachód w sferze gospodarczej. Można spodziewać się, że Rosja podejmie próbę osłabienia Łukaszenki w oczach społeczeństwa w okresie poprzedzającym wybory prezydenckie zaplanowane na luty 2011. Osłabienie może odbywać się np. poprzez wymuszenie na kierownictwie Białorusi obowiązku dalszego „goszczenia” na swoim terytorium rosyjskich baz wojskowych.
 - przewodnicząca Państwowej Komisji Wyborczej, Lidia Jermoszyna, ogłosiła 3 maja br., że wybory prezydenckie mogłyby się odbyć już na jesieni 2010. Oznaczałoby, że władze spodziewają się pogorszenia sytuacji wewnętrznej.
4. Przyjęcie w gościnę byłego lidera Kirgizji wywołało duże niezadowolenie Rosji. Wkrótce będzie można się przekonać jak bardzo Moskwa wspiera nowe władze Kirgistanu. Być może targ o przekazanie Kurmanbeka Salijewicza władzom w Kirgistanie będzie kolejnym pokazaniem siły i realnego wpływu na region nie tylko Aleksandrowi Łukaszence, ale przede wszystkim Unii Europejskiej, która pomimo uruchomienia Partnerstwa Wschodniego nie jest w stanie dać jego członkom tego czego oczekują – pieniędzy.

Kurmanbek Saliyevich Bakiyev – an indicator of the true state of relations between Belarus and Russia

Wojciech Borodzicz-Smoliński

Member of the Board, CIR

The events in Kirgizstan which resulted in an escape and later on with a resignation from power in the presence of the OSCE representative may serve as a warning to Minsk authorities, who represent a stance of balance between the EU and Russia. The acquisition of power in Kirgizstan by the opponents of president Kurmanbek Bakiyev, in reality his old partners, allows for the sketching of a similar scenario in Belarus.

Kurmanbek Bakiyev became president as a result of the Tulip Revolution in 2005, which in itself was a follow-up to the wave of protests present in Ukraine and Georgia, protesting against rising corruption, fraud, and lack of reform. Five years later, when protests of the same spirit occurred yet again, Bakiyev was forced to resign and leave the country, in fear of being arrested and placed under accusation.

Unlike his predecessor, Askar Akayev (who emigrated to Russia), the former president of Kirgizstan found shelter in Belarus. When explaining his decision during his annual parliamentary speech and later interviews, Alexander Lukashenka referenced citations from the statute of the Collective Security Treaty Organization, of which Belarus, Kirgizstan and Russia are a party of. The Collective Security Treaty (ODKB in Russ.) obligates its members to consult each other in the event of a situation which could threaten or harm security in the region (art. 2 <http://www.dkb.gov.ru/start/index.htm>).

Paradoxically, the situation in which the President of Belarus found himself, allows simultaneously for both him and his co-workers to receive a sense of the true value of the agreements which have been created in the post Soviet region.

Lukashenka conveyed the above message in a pretty specific way at an interview given on the day of elections for regional governments. His speech also summarized the signing of an agreement between the Russian Federation and Ukraine concerning the extension of stationing the Black Sea fleet in the Sebastopol base, for which Ukraine in return received a 30% discount on gas (this discount will provide Ukraine with an estimated profit of \$4 billion).

First of all, Lukashenka reproached Russia's president for the fact that his country accepted Akayev in 2005 after he was overthrown. However, in 2010, Bakiyev was not able to find

shelter there. This was contrary to Putin's statement in 2005, when he claimed that he had full trust in Saliyevich's campaign.

Furthermore, the Belarus leader expressed a deep shock concerning the CSTO and its lack of action in an effort to defend and protect the Kirgizstan president and government from being overthrown.

Alexander Lukashenka had the right to feel offended by Dmitri Medvedev's harsh speech, which was given on April 21 in Kharkov, during a press conference. In his speech, Medvedev stated that partnership, friendship and responsibility in international relations are not expressed by intentions, but rather by actual actions taken. The president of Russia also marked that, while you can discuss discounts on gas prices and financial help, it is necessary to primarily answer the question: „ In the name of what, and what will we receive in return” (www.kremlin.ru).

While taking part in this peculiar exchange of thoughts during his meeting with journalists, Lukashenka did not fail to reproach that in Belarus, there are not one, but two Russian army bases, for which Belarus does not collect any payments, although they are crucial elements in the relations between Belarus and Russia, as well as in the security of Russia itself.

For the president of Belarus, his officials, his opposition, as well as Belarus's society, the following conclusions concerning Minsk-Moscow tension are very important:

1. As a result of its failure to show support for Kurmanbek Bakiyev, the Russian Federation demonstrated that it is ready to support any government which acquires power in a realistic way and leads to the settlement of the internal situation. Even if the acquisition of power takes place as a result of bloody riots.
 - This means that the authority of Belarus' president will be tolerated by the Russian Federation up until the point where a true power emerges, (from inside the state, opposition, or even a combination of the two) one that is capable of keeping order in the country.
 - Consequently the question of how much will such an authority be directed towards the outside, and how much will it serve as a real alternative for Belarus, currently remains without an answer.
2. The lack of a swift reaction from the CSTO points towards a complete subordination of this organization towards the directions imposed upon it by its strongest member. Thus we can conclude that the remaining agreements between countries of the post Soviet Union function under the condition that they appeal to the Russian Federation. This confirms the theory that no changes can be made in the post soviet region without at least a silent nod from the RF.

3. In order for Minsk to maintain its balance between Russia and the European Union, it will continue economic relations with the West. It can be expected that Russia will attempt to weaken Lukashenka in the eyes of the public preceding the presidential elections, which are planned for February 2011. This weakening might take place for example by forcing the Belarus administration to continue „hosting” Russian military bases on its territory.

- On May 3 2010, the head of the National Election Committee, Lidya Yermoshyna, declared that elections could be held as soon as fall of 2010. This indicates that authorities are expecting a worsening of the internal state of matters.

4. The acceptance of Kirgizstan's former leader caused great dissatisfaction in Russia. In a short while we will be able to tell just how much exactly Moscow is supporting the new authorities of Kirgizstan. It is possible that the struggle of handing over Kurmanbek Saliyevich to Kirgizstan authorities will be another demonstration of power and true influence on the region, not only to Lukashenka, but most importantly to the European Union, which despite the commencement of the Eastern Partnership, is still incapable of offering its members that which they expect the most - money.

Translated by Daria Azarjew

Center for International Relations

The CIR is an independent, non-governmental think-tank, dedicated to the study of international relations and those foreign policy issues, which are of crucial importance to Poland, Europe and transatlantic relations. CIR carries out its own research projects, prepares reports and analyses and participates in international projects in cooperation with similar institutions in several countries. The center's activities are analytical and educational in character. Since it was founded in 1996, the CIR has become an influential forum for foreign policy analysis and debate, involving leading politicians, diplomats, civil servants, local government officials, businessmen, journalists, students and representatives of other NGOs.

Our goals are:

- to strengthen Polish foreign policy and to deepen the knowledge of international relations in Polish society,
- to deepen the understanding of the aims of Polish foreign policy among the political, diplomatic and journalist elites in other countries as well as to make Polish leaders aware of the foreign policy objectives of other countries.
- to influence the most important elements of the foreign policy debate in Poland and abroad

CIR's President and Founder is Ambassador Janusz Reiter.

CENTRUM STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH
CENTER FOR INTERNATIONAL RELATIONS

ul. Emilii Plater 25
00-688 WARSZAWA
tel.: (+48 22) 646 52 67, 646 52 68
fax: (+48 22) 646 52 58
e-mail: info@csm.org.pl
www.csm.org.pl